

Foti Benlisoy: Adalet yürüyüşü ve yatay sınıf savaşları

Posted on 09/07/2017

Alt sınıfların siyasete kendi çıkarları adına müdahale etmesini sağlayacak programatik ve örgütsel yığınağın bulunmadığı mevcut koşullarda, istibdat rejiminin kalıcılaşp kalıcılaşmaması, tek bir sorunun cevabına bağlı görünüyor: Hâkim sınıf, ulusal düzeyde kapitalist üretim ilişkilerine yasal ve kurumsal bir çerçeve sağlayarak sermaye birikimi sürecinin koşullarını düzenleyen devleti “reise” teslim etmeye rıza gösterecek midir, yoksa göstermeyecek midir? Başka bir deyişle, yeni rejimin akıbeti, hâkim sınıfın, devletin birlik ve bütünlüğünün Erdoğan’ın bedeninde sağlanmasına rıza gösterip göstermemesine bağlıdır. Şefçi rejimin istikrar kazanması, siyaseten zayıflamış da olsa hâkim sınıfın bir bütün olarak lidere boyun eğmeyi, liderce

bütünleştirilmeyi, dolayısıyla siyaseten pasifize olmayı kabul etmesini gerektirmektedir. Çünkü devletin kurumsal mimarisinin “reis” merkezli olarak yeniden yapılandırılmasına yönelik Bonapartist girişim, farklı ve çelişen çıkarlara sahip hâkim sınıf hiziplerinin lidere tabi kılınarak “siyaseten mülksüzleştirilmesi”, yani siyasal alanı etkileme/belirleme kapasitesinin mutlak bir biçimde zayıflatılması anlamına gelecektir.

Bu zayıf bir ihtimal değildir. Sermaye sınıfının hegemonik kapasitesinin daralmasına yürütmenin güçlenmesinin/özerkleşmesinin eşlik etmesi, günümüzde küresel bir trend halini almıştır. Parlametonun ve siyasal partilerin gerileyişle eş zamanlı olarak yürütmenin başı

olan başkan veya başbakanın gücündeki artış, Türkiye'ye has bir garabet değildir. Halkın iradesini temsil iddiasıyla giderek daha mutlak bir iktidar arayan yürütmenin başı, sadece partisini değil, bakanlar kurulunu dahi ikame eden bir şahsi camarilla ile yönetir hale gelmektedir. Çok farklı siyasal yönelimleri ifade etseler de her ikisi de kendi partilerine karşı "ayaklanarak" seçilmiş Trump da Macron da bu eğilimin örnekleridir. Bizde hükümetin sarayın danışmanlarından oluşan mabeyn karşısında giderek güç kaybetmesi, iktidar partisinin Bonapartçı bir "On Aralık Cemiyeti" haline getirilişi (Marx'ın deyimiyle, "10 Aralık Cemiyeti ona aitti, onun eseriydi, bizzat onun fikriydi"), hep bu küresel eğilimin bir ifadesidir.

Ancak bu eğilim, hâkim sınıfın siyasal ve sosyal çelişkileri geleneksel temsil ilişkileri aracılığıyla düzenleme ve alternatif hegemonik projeler öne sürme gücünün hayli kırılmış olduğu, üstelik düzen içi hizipler arasındaki yatay sınıf savaşlarının devleti kırılğanlaştırmış bulunduğu Türkiye'de oldukça akut bir hal almaktadır. Ancak bu, tek yönlü bir süreç değildir. Bonapartizm, burjuvazinin toplumu parlamenter yollarla örgütleme konusunda yetersiz kalmasının neden olduğu tıkanıklık halinde bir seçenek halini alır. Türkiye'de benzer bir yetersizliğin pençesindeki sermaye sınıfı, bir yandan istikrarsızlaşan uluslararası ortamda kolektif çıkarlarını savunacak, içeride gündeme gelebilecek tehditleri bertaraf edip düzen ve istikrarı sağlayacak bir "güçlü-otoriter devlet" istemektedir. Ancak öte yandan, bu devlet aygıtının "aşırı özerkleşerek" kendi siyasal etki ve konumunu tehlikeye atmasından da çekinmektedir. Bu güçlü devletin toplumu oluşturan sınıf ve katmanları kendisine giderek daha fazla tabi kılmasıyla sermayenin belli kesimlerinin siyasal müdahale kapasitesinin altını oyması, hatta sermaye birikim sürecini belli sermaye fraksiyonları lehine belirleyen bir el koyma aracına dönüşme istidadı göstermesi, yürütmedeki özerkleşmenin kabul edilebilir sınırları aşması ihtimalini gündeme getirmektedir. İşte hâkim sınıfın bu ihtimali, yani yürütme gücüne sahip siyasi personelin otonomisindeki artış eğiliminin "aşırıya kaçmasını" sineye çekip çekmeyeceği, daha birkaç ay önce oya sunulan yeni rejimin kaderini belirleyecek temel sorudur.

ADALET YÜRÜYÜŞÜ

Bu bakımdan “adalet yürüyüşü”, referandum sonrasında parlamenter alanda iyice sıkışan, Berberoğlu’nun tutuklanmasının ardından “majestelerinin muhalefeti” konumunu benimseyene kadar “döve döve” terbiye edileceğinin ayırdına varan CHP liderliğinin bir “ileriye doğru kaçış” hamlesi olarak yorumlanamaz sadece. Unutmayalım, CHP sermayenin özellikle belli bir kesitiyle organik ilişkileri olan bir partidir. Yani CHP, nihayetinde (“devletin kurucusu” olma vasfını da taşıyan) bir düzen partisidir ve CHP’nin “kırmızı çizgileri”, devlet ve sermayenin “kırmızı çizgileridir”. Dolayısıyla “adalet yürüyüşü”, aşağıdan bir yeniden siyasallaşmaya dair olanaklar yaratsa da esas olarak hâkim sınıfın bir bölümünün, Bonapartist girişim karşısında radikalleşmesini, siyaseti mevcut kurumsal çerçeveye dışına taşıma riskini üstlenmesini ifade etmektedir.

Aslında hâkim sınıfın liberal unsurları, sokakta gelişecek bir muhalefete moral ve entelektüel liderlik uygulayabilecek niteliklere sahip olmadıklarından ve rejim saflaşması sokağa inerse onu kontrol edemeyecekleri endişesinden uzunca bir zaman sokağı kendi yanında iktidar mücadelesine katmaktan imtina etmiştir. Kurumsal muhalefetin en elverişli koşullarda dahi (mesela referandumun hemen ertesi) sokağa işaret etmekten geri durmaları bu durumun bir ifadesidir.

Kılıçdaroğlu öncülüğündeki “adalet yürüyüşü”, bu durumun değiştiğinin işaretidir. Cumhuriyetçi-liberal muhalefet, sıkışmışlığını aşmak adına bir sokak hareketinin sevk ve idaresini üstlenme riskini göze almıştır. Yürüyüşün başarısı, bu tarz inisiyatiflerin önümüzdeki dönemde giderek daha fazla gündeme gelmesi olasılığını gündeme getirmektedir. Bu, hâkim sınıf içerisinde bir kesitin Bonapartist girişim karşısında daha aksiyoner bir tutum alma ve radikalleşmesi anlamına gelecektir. Bu radikalleşmenin sınırları elbette ortadadır: Sokağı devreye sokarak hedeflenen, devletin otoriter temelde yeniden yapılandırılması sürecini tersine çevirmek değil, Bonapartist camarilla’yı geri adım atmaya zorlamak için (elbette tepeden kontrollü bir biçimde) kitlelerin basıncını kullanmaktır.

Bu radikalleşme eğilimi, hâkim sınıf içi bölünmelerin daha da derinleşmesi gibi bir sonuca yol açabilir. Siyasal iktidarın bu muhalif kitle seferberliğine bir karşı mobilizasyonla yanıt verme, darbe girişiminin yıl dönümünü bunun için kullanma yönelimi, bu derinleşmenin bir ifadesidir. Saray ya aşırı özgüveninden ya da (ve muhtemelen) De Gaulle'ün deyiimiyle, “taviz veremeyecek kadar zayıf durumda” olduğundan cumhuriyetçi-liberal muhalefetin siyaseti sokağa indirme restine restle karşılık verecek gibi gözükmektedir. Bu nedenle de kendi tabanını kızıştırıp ajite edecek akla zarar konspirasyon teorilerini ortaya salarak alarmist bir ruh hali yaratmaya çalışmaktadır. Kendi tabanından olası kopuşların önüne geçecek şekilde onu sürekli diri tutmak adına devreye sokulan ve toplumun diğer yarısını düşmanlaştırıp kriminalize eden bu teyakkuz dili, saflaşmanın derinliğinin en bariz göstergesidir.

Hâkim sınıf saflarındaki çelişkilerin derinleşmesi ve (o sorunlu tabirle) “orta sınıflar” içindeki polarizasyon, yeni rejimin toplumsal temelini daraltan, onun istikrar kazanmasını engelleyen bir hal almaktadır. Siyasal saflaşmanın sokağa inmesiyle karakterize olan bu durum, devrimci-radikal sol açısından istibdat karşıtı mücadeleye kendi rengini verme imkânları sunmaktadır. Unutmamalı: Mevcut siyasal saflaşmaya sistematik müdahaleler olmaksızın kenarda köşede sükûnet içerisinde kadro ve deneyim biriktirmek, güçleri pasif bir biçimde derlemek mümkün değildir. Rejim krizinin ve hâkim sınıf içi çelişkilerin yoğunlaşması karşısında ancak aktif, müdahaleci bir tutumla mevcut güçleri toparlamak ve belki inisiyatif kazanıp sürece etkide bulunmak mümkün olabilir. Fakat bu aktif tutum, sermaye sınıfı ve devletin farklı akım ve fraksiyonları karşısında programatik ve örgütsel düzeyde özerkliğin kiskançça savunulmasıyla mümkündür. İstibdada karşı mücadelede hâkim sınıfın belli bir fraksiyonunun önderliğini fiilen kabul etmek, (sosyalist bir yönelimi geçtik) bir devrimci demokrasi programı dahi öne sürememek, çok şey yapar görünürken aslında solun siyasal etki kapasitesini ortadan kaldırmak, onu siyaseten anlamlı bir referans noktası olmaktan çıkarmak manasına gelecektir.

Kaynak: evrensel.net

